

Sinemada Kuir Zamansallık: Zamanın Biyoiktidari Analizi

Robin Konuk

Feminist Tahayyül, 7(1): 276-280.
(Tez Tanıtımı)





Sinemada Kuir Zamansallık: Zamanın Biyoiktidari Analizi

Robin Konuk

Güncel kuir teori literatüründe zamansallık politikaları arasındaki karmaşık etkileşime giderek daha fazla odaklanılmaktadır. Bu yaklaşımın merkezinde kuir zamansallık kavramı yer alır. Kuir zamansallık, heteronormatif yapılar tarafından kurulan ve dayatılan normatif zaman anlayışı nedeniyle kuir bireylerin zaman akışını nasıl deneyimlediğini gösteren bir tasavvurdur. Bu yaklaşımla zamanın normatif çerçevelerine meydan okur. “Sinemada Kuir Zamansallık: Zamanın Biyoiktidari Analizi” başlıklı tezimde iki filmde geçen kuir zamansallık temsillerinden yararlanarak, kuir zamansallığın boyutlarını ve bunların politik sonuçlarını inceledim.

2024 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde Doç. Dr. Fulden İbrahimhakkıoğlu danışmanlığında tamamladığım tezimde, *I Saw the TV Glow* (Schoenbrun 2024) ve *All of Us Strangers* (Haigh 2023) filmlerinin yakın okuması ve analizi yoluyla kuir özneler için hem bir direniş alanı hem de bir güçlenme kaynağı olabilecek kuir zamansallığın sunduğu bazı alternatif varoluş biçimlerini keşfetmeyi amaçladım. Bu tartışmaya doğrusal ve ahlakçı kısıtlamalarla sonuçlanan ve üreme odaklı bir bakış açısıyla şekillenen heterozamansallığın baskıcı mekanizmalarını çözümlenerek başladım. Heteronormativite, yaşamın kilometre taşlarının lineer bir anlayışını sunarak zamansal yapıları etkilerken; hetero zamansallık ile Luciao’nun (2007) tabiriyle *krono-biyoiktidari* bir mercekle aracılığıyla ilişkilidir. Bu merceğin içinde üreme, miras ile uzun ömürlülük ve çekirdek aile ile bedenler üzerindeki devlet kontrolü birlikte değerlendirilebilir.

Kapitalist toplumlar bireyleri, toplumsal idealleri sürdürmek için çocukluk eğitimi, çalışma hayatı, üreme, evlilik ve ebeveynlik gibi belirlenmiş yaşam aşamalarıyla ekonomik olarak



retken olacak Őekilde formülize eder. Bu analizde, kuir zamansallığın heteronormatif zamana iŐkin dıŐlanmaların doğrudan bir sonucu olarak nasıl ortaya Őıktıđını ortaya koymayı amaŐlarken, bunun yalıtılmıŐ bir fenomen olmadığı, aksine bazı kısıtlamalara karşı gŐl bir yanıt olabileceğinin bir savunmasını yaptım. Kuir tahayyülün önemini netleŐtirecek olursam, kuir öznelerin Őimdiki zamanın katı yapılarının ötesinde yeni gelecekler hayal ederek, direnecek ve anlatılarını geri kazanacak alanı bulmaları olarak tanımlayabilirim.

Tezin devam eden bölümünde film anlatısının kuir zamansallığın yaŐanmıŐ deneyimlerini nasıl yansıtığını keŐfetmek iÇin Deleuze'n (1986) sanallık ve zaman-imağ kavramlarını kullanarak *I Saw the TV Glow* (Schoenbrun 2024) filmini bir diyalog iŐerisinde inceledim. Film, 90'lı yılların Amerika BirleŐik Devletleri'ndeki bir banliyösünde iki lise arkadaŐının yolculuğunu tasvir eder ve cinsiyet kimliklerinin kabul edilmemesiyle ilgili kaygı, korku ve eksiklik temalarını iŐerir. Filmin sanal ve gerŐek dünyalar arasındaki gidip gelmeleri sadece üslup odaklı bir tercih değil, bu doğrusallığa direnen ve Őokluđu kucaklayan kuir zaman deneyiminin bir yansımasıdır. KiŐinin kendi anlatı yaratımının otoritesini ele geŐirmesinin, deterministik baŐarısızlık anlayıŐına meydan okumak iÇin önemini vurgular. Bu anlatı inŐası aracılığıyla kuir özneler, kendilerine sıkÇa atfedilen deterministik baŐarısızlıklara karşı koyarak eylemlilik kazanırlar. Bu bölümde, baŐarısızlık gibi görünen durumlar karŐısında bile, kiŐinin kendi hikayesini yaratma ve anlatma eyleminin direnŐli bir umut ürettiğini savunmayı amaÇladım. Bu umudu kuir varoluŐun temelinde oturtarak sundum.

Son olarak, kuir sinemadan başka bir örnekle, odağı kuir yaşamın duyuŐsal boyutlarına kaydırarak, genellikle olumsuz durumlar olarak görülen yas ve melankolinin direniş olanaklarını inceledim. *All of Us Strangers* (Haigh 2023), Adam'ın Londra'daki izole varoluŐunu tasvir ederken, yalnızlığını ve amaŐ eksikliğini vurgular; sıradanlık iÇinde iyileŐme potansiyeline iŐaret eder. Filmin okumasında ise, Freud'un (1917) yas kavramı ve Butler'ın (1997) ona getirdiği yorumlamadan yararlanarak kuir bireylerin yaŐadıđı baskıyı aydınlatmayı amaÇladım. Bu analiz sonucunda yas ve melankolinin sadece kayba verilen tepkiler değil, aynı zamanda kuir öznelerin deneyimlediği zamansal bağlamda yerinden



edilmeye verilen yanıtlar olduğunu ortaya attım. Bunun yanı sıra, Edelman'ın (2004) anti-sosyal teziyle eleştirel bir etkileşim kurarak potansiyel politik hareketsizliğin riskinin altını çizip, Sedgwick'in (2025) onarıcı okuma kavramıyla, Edelman'da görebildiğimiz paranoyak yaklaşıma bir alternatif sunmayı amaçladım. Bu alternatif geçmiş tasviri ile, şimdi ve gelecek arasındaki lineer anlatıları bozmanın yanında, kuir bireyler için umutlu bir gelecek yaratmanın etkilerini savundum. Rastlantısallığı ve direnişi benimseyen bir yolun seçilmesinin, negatif determinizme karşı koyabilen bir siyasi aktivizmi teşvik ederken, kuir bireyler için daha iyi bir gelecek umudunu korumasının önemini vurguladım.

Burada bahsettiğim umut, köklerini bir bakım emeği modelinden alır. Bu bakım emeği hiyerarşik veya paternalist değil, aksine derinlemesine toplumsaldır ve umudun nasıl somut bir eyleme dönüştürülebileceğine dair bir taslak sunar. Sadece geleceğe bakan değil, şimdiyi aktif olarak yeniden şekillendiren bir umuttur. Bu noktada Edelman'ı kuir hareketi durağanlaştırmakla eleştirirken, biyoiktidari teknolojilere direnmenin önemi ve potansiyelini naif bir iyimserliğin ötesinde vurgulamayı amaçladım.

Bir bütün olarak ele alındığında, çalışmamda heteronormativitenin zamansal yapılarını eleştirmenin ötesine geçilip, kuir zamansallığın daha geniş sosyal adalet mücadelelerine nasıl ışık tutabileceğine dair bir yol haritası sundum. Tekrar tekrar karşımıza çıkan anlatı, tahayyül ve bakım emeği motiflerinin yalnızca teorik değil, materyal bir direniş ve dönüşüm için uygulanabilir araçlar olduğudur. Zamanın, azınlıkları dışlamak ve marjinalleştirmek için sıkça bir silah olarak kullanıldığı bir dünyada zamanı geri kazanmak, bir başkaldırı ve güçlenme eylemi olarak düşünülmelidir.

Giderek daha belirsizleşen bir gelecekle karşı karşıyayken, kuir zamansallıktan çıkarılan dersler özellikle önemlidir. Yeni gelecekler hayal etme ve yaratma yetisi sadece normatif olanın bir ayrıcalığı değil, kendisini marjinal alanlarda bulan herkes için bir gerekliliktir. Burada tartışılan umut boş bir temenniden ibaret değildir; aksine farklı hayal etme cesareti,



bize dayatılan zaman çizelgelerine direnme ve herkesi kapsayan bir gelecekte ısrar etme hakkındadır.

Sonuç olarak bu tezde, zamanın dışına atılmanın sadece bir baskı aracı olmadığını, aksine, kuir zamansallığın kurulmasıyla dünyanın nasıl başka türlü olabileceğine dair güçlü bir vizyon sunduğunu göstermeyi amaçladım. Kuir yaşamların deneyimlerini, anlatılarını ve zamansallıklarını merkeze alarak, şimdinin geçmişten gelen kısıtlamalarını eleştirmenin yanında, bu yaşamların sadece topluma dahil edildiği değil, mutlulukla kutlandığı bir gelecek için yer açmaya yönelik bir girişimde bulundum. Elbette yolculuk burada bitmiyor; tam aksine, her tahayyül eylemiyle, anlatılan her hikayeye ve mümkün olduğu düşünülenin sınırlarının ötesindeki bir zamanı hayal etmeye cüret eden karşılıklı her bakıma devam ediyor.



KAYNAKÇA

- Butler, J. (1997) *The Psychic Life of Power: Theories in Subjection*. Stanford University Press.
- Deleuze, G. (1986) *Cinema 2*. University of Minnesota.
- Edelman, L. (2004) *No Future: Queer Theory and the Death Drive*. Series Q. Duke University Press.
- Freud, S. (1917) Mourning and Melancholia. *General Psychological Theory* içinde. Collier Books.
- All of Us Strangers* (2023) Directed by Andrew Haigh [Film]. Searchlight Pictures.
- Luciano, D. (2007) *Arranging Grief: Sacred Time and the Body in Nineteenth-Century America*. Sexual Cultures. New York University Press.
- I Saw the TV Glow* (2024) Directed by Jane Schoenbrun [Film]. A24.
- Sedgwick, E. K. (2025) *Paranoyak Okuma ve Onarıcı Okuma; ya da, O Denli Paranoyaksın ki Muhtemelen Bu Girişin Seninle İlgili Olduğunu Düşünüyorsun*. Cev. Société des Climats *Feminist Tahayyül*, 6(2): 351-391.